Nagyvárad, 1904. X. évfolyam 175. szám. Vasárnap, julius 31.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre . . . 16 kor.
Negyedévre . . . 4 „
Kolyban házhoz hordva:
Egész évre . . . 20 kor.
Negyedévre . . . 5 „
Vidékre postán szállítva:
Egész évre . . . 24 kor.
Negyedévre . . . 6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apáca-utcza 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadásáról vagy megőrzéséről nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, julius 30.

Nemzeti öntudat.

(Dr. H. L.) Az őszeresek, amikor megbuktatták Héderváryt és annyi balszerencse közt, oly sok viszály után posszibilissé tették Tiszát, nagyra voltak az uj kormányelnök törölmetszett magyar politikájával. Kórusban zengték előre az uj miniszterelnök vivmányait s a feketesárgának hiresztelt bánus bukása után, a nemzeti erő és öntudat lüktetését jósolgatták a kormány szekerén. Nem hiába huszár a miniszterelnök, mondották, de legény is a talpán. Ami a fenegyerekeskedést illeti, ezen a téren csakugyan bevált az uj államférfiu. Mindjárt székfoglalása után megleczkéztetett egy előkelő idegent. Ezen aztán vérszemet is kapott és a delegácziókban már kiméletlenül rátámadt Apponyira. Természetes azonban, hogy ez a kirohanása visszafelé sült el. Kisszerü dolog ugyan és más lapra tartozik, de jellemző Tisza temperamentumára az a megérdemelt megbaraczkolás is, amelyben egy szocziáldemokrata zsidó fiut részesitett, akinek, mint ismeretes, még nem nőttek ki a csikófogai. Bánffyval is összekapott a miniszterelnök és itt igazán bajos megmondani, melyikük huzta a rövidebbet. Ugy hisszük, mind a ketten. A városoknak is megnyilatkozott Tisza és ugyancsak legorombitotta az ellenzéket.

Annyit tehát látunk, hogy gorombáskodni, azt tud a miniszterelnök, akár szabad, akár nem, akár van rá szükség, akár nincsen. Dehát vajjon a virtuskodásban nyilatkoznék-e meg a nemzeti erő? és, vajjon a draszticzizmusban jelentkeznék-e a magyar államférfiu hazafias öntudata? Ha igy volna, akkor Olay Lajos és a sarkantyus csizmás Rigó Ferencz, aki egyszer a Ház nyilt ülésén csunyául neki ment Héderváry miniszterelnöknek, elsőrangu magyar államférfiak volnának. Engedelmet kérünk, a nemzeti öntudat nem hetvenkedésben, de következetes, intranzigens hazafias állás foglalásban nyilatkozik meg az államférfiak életében. Ezt a következetes, meg nem alkudó hazafias irányt azonban csak hirdetni halljuk Tiszáról. Mihelyt aztán kenyértörésre kerül a dolog, akkor fordit egyet a hires bihari köpenyegen. Milyen nagyra volt Tisza az ő vivmányaival a katonai nyelvkérdésben. Es mit hozott nekünk? A magyar államnyelvet ezrednyelvvé sülyesztette le és tartományi nyelvvé tette a kaszárnyák tábláin, a német felirat mellett. Hát ez az a szörnyü nemzeti engedmény, amit csak Tisza István gróf tudott kieszközölni? No, ezzel ugyan elmaradhatott volna.

Különös, még ezekről a halva született vivmányokról is, csak addig volt szó, amig a hatásvadászat megkivánta. Mikor bekövetkezett a nagy szcéna és plakettás, kurucz Thaly Kálmán görögtüz fényénél, ünnepi harsonák muzsikája mellett letette a nagy Kossuth-párt harczi fringiáját a miniszterelnök kezébe, akkor a győzelmes hadur a béke malasztos ölében minden igyekvésével azon volt, hogy a fölébredt nemzeti öntudatot ujra elszenderitse. A negyvennyolczasokat megnyergelte, azóta föl sem veszi őket, hanem gondosan egyengeti utját, épiti sánszait Bécs felé. Micsoda szégyenletes magatartást tanusitott például a galaci átirat ügyében! A közös vámterület mellett, a monarchia nagyhatalmi állása szempontjából, azzal argumentált nem régiben, hogy a magyar nemzet csak addig lesz, amig tagja marad egy olyan nagyhatalomnak, amelyben vagyunk. Köszönjük szépen! Hanem, ha maga a magyar miniszterelnök beszél igy, akkor nem kell csodálkoznunk azon az állapoton, amelyet Apponyi olyan találóan ecsetelt, hogy a Lajtántul még ma is az osztrák összbirodalmi császárság egyik alárendelt provinciájának tekintik Magyarországot.

Tisza, aki a nemzeti állam kiépitésének akadályául, elég merészen az uralkodó közszeretetben álló személyét jelölte meg, ugy hogy szégyenkezve kellett hallani Zichy Aladár gróf közbeszólását: ne bujjék a felelős kormány, a korona és a király tekintélye mögé; Tisza, aki a nemzeti jogok épentartására irányuló törekvését az utóbbi időknek, mérges illuziók részegségének nevezi, amelyek a valódi erőgyüjtés produktiv munkáját aka-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Rombolás.

Irta: **Gorkij Maxim**

Ez az eset tizenöt évvel ezelőtt történt egy Volga-menti városkában.

Forró juniusi nap volt; már kora reggeltől fogva dolgoztam a folyó partján, s az idő dél felé járt, mikor tompa, izgatott lármát hallottam a gyártelepek felől; a zaj olyan volt, mintha éhes ökrök dühükben bőgtek volna.

Éhes is voltam, a munkámmal is minél előbb akartam végezni s igy nem igen ügyeltem a távoli zajra, mely perczről-percre nőtt, akár a füst, mikor valami gyártelep kigyulad.

A forró levegőben kavargó porfelhőt láttam, s mint a telep felé tekintettem, észrevettem, hogy a zaj, melyet nyilván sok embernek a lármája okozott, a földről fölemelkedő porfelhő felől jön. A por egyre sürübb lett, s a lárma egyre zajosabb és fenyegetőbb. Remegett a levegő s ösztönszerüleg megremegett a szivem is, sejtve, hogy itt most valami szerencsétlenség készül . . .

Abbahagytam a munkát, fölmentem a folyó partjára, s a következő dolgokat láttam: Az emberek kiszaladtak a házakból, s futottak az utcán valahova; utánuk futottak a kutyák is, és a fejük felett megrémülve repültek a galambok. Mivel a felfordulás igen nagy volt, én is elkezdtem futni utánuk, bár magam sem tudtam, hogy miért,

— Az Erzsébet-uton nagy verekedés van, — kiáltotta valaki.

A kövezetlen utczán szemközt jött a haladókkal egy kocsi; a kocsis dühösen ostorozta a lovakat, s tele torokkal kiáltotta:

— A mieinket verik! . . . A teherhordók!

Befordultam egy szük mellékutcába, s megálltam. Már egész sereg ember tolongott a szük mellékutczában, ugy hogy alig lehetett tőlük mozdulni. Az utczasaroktól jól távolra nagy lárma, kiabálás, ablakcsörömpölés és faldöngetés hallatszott.

— Az örményeket ütik, — szólt egy kis öreg emberke.

Kicsiny, száraz kezeit dörzsölgette, s megelégedetten ismét megszólalt:

— Nagyon helyes! Csak rajta!

Keresztülvergődtem a sokaságon, s a zaj izgató hatása engem is odavonzott a verekedés szinhelyére. De nemcsak engem, hanem egész sereg embert, aki mind oda törekedett. Mindnyájan megvadultunk, s néhány arcza csak rátekintettem, mindegyiken a féktelen düh kifejezését láttam. Mindenki kész volt arra, hogy az előtte álló embert földre tiporja, s ha kell, ennek még a hulláján is átgázoljon.

Keresztülmentem egy házacska udvarán, átugrottam egy másik udvar kerítésén, ezt még néhányszor megismételtem, s megint csak egy nagy embertömeg közepén állottam.

Egy nagy kőépület szük udvarán állottunk mintha égett volna lábunk alatt a föld, mintha remegett volna alattunk a talaj. Az emberek fölemelt fővel kiáltoztak, az arcuk kipirult, ragyogtak a fogak, hadonásztak a kezeikkel, lök-

Ujdonságok! *Uri és fiu panama-, filz- és szalma-kalapokban. Női, férfi és gyermek nyári czipőkben. Fehér és szines puha, valamint sport- és turista-ingekben. Övek, félmellények, rövid alsónadrágok, fürdő-köpenyek, sapkák, flottir-törülközők, nyakkendók, kesztyük, harisnyák;* s mindennü *fürdő- és nyári divatczikkekben meglepő szép választék, feltünő olcsó árban.* Ruhának való *crettonok, zephirek, battisztok*

kiárusitása, minden elfogadható árban

FÁBRY TESTVÉREK-nél Olaszi, Fő-utcza. Telefon: 76.

dályozzák — nos, ez a miniszterelnök mégis azt mondta mostanában, amikor megszoritották az országgyülésen, hogy az ő nemzeti politikája lépésről-lépésre kivánja előbbre vinni a nemzetet a fejlődés, az erősödés, a nagyság utján. Ipsissima verba.

Ime, itt is megnyilatkozott tehát az államférfiu nemzeti öntudata. A lépésről-lépésre, fokról-fokra való fejlődését a nemzet életének már gyakorlati érvényesülésében is látjuk. Mert, mint a félhivatalos »Ujság« irja, Tisza és Apponyi szembeállitásakor: Tisza vaskosabb természet, mely kevesebbet kontemplál, de annál többet alkot és mindent a realitás világában lát. Nos, ez a reális természet, máris megépiti az ő fokozatos nemzetállami berendezkedésének első lépcsőfokát és pedig, a magyar udvartartáshoz — a darabant testőrséget.

Kétségkivül mérföldcsizmás haladás ez is a nagy czél felé. Óriási nemzeti vivmány és egyuttal egyik hatásos argentuma a czivillista felemelésének. Egyébiránt ez az intézmény is Széll Kálmánnak köszöni létesülését.

Nem vagyunk sovének, de azért a miniszterelnök fokozatos nemzeti politikájából a világért sem kérnénk. Ha a sokat emlegetet nemzeti öntudat csak annyira él a kormányban, amennyire eddigi kijelentéseiben és alkotásaiban megnyilatkozik, akkor ugyan kár volt vele a tisztelt ószeres uraknak olyan nagyra lenni a mult őszszel. Nem kell oda semmi tulzás, egészséges magyar érzékkel a legobjektivebb szemlélő is igazat fog adni Apponyi azon nagybecsü kijelentésének, hogy: »Nem volt kormány, melynek uralma alatt az ugynevezett birodalmi eszme a nemzeti eszmével annyiszor került volna összeköttetésbe, mint ez alatt a kormány alatt és mindig a nemzeti eszme hátrált meg.«

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, julius 30.

Elnök: Feilitzsch Arthur báró.
Napirenden van a

a vallás- és közoktatásügyi minisztérium költségvetésének

tárgyalása.

Teleky Sándor gróf részletesen ismerteti a javaslatot és ajánlja elfogadásra.

Berzeviczy Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter: Habár a szünet előtt álló országgyülés padjai üresek s alig alkalmas a helyzet arra, hogy programmbeszédét elmondhassa, igéretének, melyet a pénzügyi bizottságban tett, eleget kiván tenni.

A *katholikus autonómia* kérdése dolgában kijelenti, hogy a kérdést ugy kivánja megoldani, hogy sem az egyház, sem pedig a legfelsőbb kegyur érdekei sérelmet ne szenvedjenek.

Rátér a *katholikus kongrua* kérdésére.

Ebben a kérdésben már tett intézkedéseket, a kongrua-bizottság tevékenységének körét is megszabta a bajok orvoslására, a legodaadóbban fog intézkedni.

Az 1848: XX. t.-cz.-re vonatkozólag már nyilatkozott a miniszterelnök, erre felesleges már mostan bővebb felvilágositással szolgálnia.

A miniszterelnök kijelentette, hogy az 1848: XX. t.-cz. a maga valóságában nem valósitható meg, de csekély módositással a kérdés ugy lesz megoldva, hogy alig lehet majd kifogásolni.

Egyes kivánalmak orvoslását pedig maga a népoktatási törvényjavaslat is magában foglalja.

A *képzőmüvészet* érdekében az az álláspontja, hogy a legelhibázottabb dolog volna müvészeinket a külföldtől elzárni, mert ezzel utját vágnánk a fejlődésnek. Nem áll az a feltevés, hogy a külfölddel való összeköttetés elnemzetietlenitené müvészeinket. Szeretné, ha müvészeink a franczia müvészettel köttetnének össze, mert ezáltal megóvatnának a bécsi és müncheni müvészet szertelenségeitől.

A nemzeti müvelődést ugy könyvtárak alapitásával, mint a képzőmüvészetek fejlesztésével akarja előbbre vinni. Az igazi nagy tehetségeket szivesen segiti, de nem tartja helyesnek, hogy egy müvész el nem adott képeit az állam vásárolja össze. (Helyeslés a jobboldalon.)

Szükségesnek tartja, hogy a külföldi és hazai müvészek szoros összeköttetésben legyenek egymással.

Az oktatásügyre tér ezután. A Wlassics által tervezett törvényjavaslatot a magáévá teszi.

A képesitést egységessé kell tenni. Az államvizsga letehető lesz bármelyik jogakadémián. Szervezni fogja a városról-városra járó országos vizsgálóbizottságot. A jogakadémiák reformálandók.

Szükségesnek tartja, hogy az egyetemek szaporittassanak.

Természetesen, nem a jogakadémiák rovására, mert a jogakadémiák tovább müködnének.

A közönség körében leginkább az egyetemek felállitásának helye képezi az általános érdeklődés tárgyát. Ezt a kérdést azonban ő egy másodrendü kérdésnek tartja. Minden esetre az egyetemek az orvosi és természettudományokat kultiválják, éppen ezért a hely megválasztása is attól függ, hogy megfelel-e fekvése és belső szervezete annak a követelmé-

---

dösték egymást, fölmásztak a melléképületek tetejére, onnan leestek és ismét fölmásztak. Bár mindnyájan mást és mást kiabáltak és cselekedtek, mégis volt közöttük valami közösség; érezni lehetett, hogy ez a sok ember itt most mind egy nagy testnek a tagja és hogy őket egy és ugyanaz az erő mozgatja. E sok ember fölött, akiket a közös düh kapcsolt egymással össze, fönn a háztetőn a kémény mellett állott egy hosszu, sovány örmény. A kéményről leszakgatta ujjaival a téglákat, s a tömegre dobálta, miközben folyton kiáltozott ő is, kiáltása olyan volt, mint a sirály szava. Hosszu, szürke szakállát lengette a szél, s fehér nadrágját vörös foltok boritották.

Alulról dühös kiáltásokat hallhatott:

— Hol egy puska?

— Hozzatok egy puskát;

— Kődarabokkal kell leverni!

— Fell kell mászni hozzá!

— Hozzátok le!

Ez alatt a ház ablakaiban sötét emberi alakok tüntek fel, az ablaktáblákat kitörték, s a lakásból egyet-mást ledobáltak az udvarba.

Az egyik ablakban egy szélesvállu, fiatal paraszt, kezében egy tükörrel; a tükröt kitartotta az ablakon s le kiáltott az udvarra:

— Vigyázzatok, emberek!

S ledobta a tükröt, a melynek üveglapjáról repülés közben visszaverődtek a napsugarak.

Egy másik ablakban egy feketeszakállas paraszt jelent meg egy vánkossal. Zsebkésével a vánkos ciháját fölhasitotta, s a tollat kirázta az udvarra. Mint sürü fehér hófelhő, ugy hullott le a toll az emberekre.

— Esik a hó! Nem fagy le az orrotok gyerekek? — kiáltott le a feketeszakállas paraszt, s igen jól mulatott azon, hogy az emberek a sok pihétől egészen fehérek lettek.

Az udvaron megint vad kiabálás hallatszott:

— Ide, ide, emberek! A hordókban kis örményeket találtam!

— Ussétek agyon őket!

— Le velük!

— Vágjátok őket a falhoz!

— Hé, öreg! Mássál le onnan a tetőről! Megtalálták az unokáidat!

— Gyere le, mert különben agyonverjük a kölykeidet!

Gyereksikoltás remegtette meg a levegőt; borzasztó hang volt ez, a tompa zajban olyan, mint a vakitó villám a komor égen. Utána mintha egy kicsit csillapodott volna a zaj.

— Hozzájuk ne nyuljatok! — kiáltotta valaki.

— A gyerekeket ne bántsátok!

— A nagyokat üssétek!

Ujból gyereksikoltás hallatszott, vékony, éles kiáltás, mely a szivbe szurt.

— Az ördög vigye! — kiáltotta valaki dühösen.

— A fejedet találta el?

— A lábamat eltörte . . .

— Te vén gazember!

— Antip, gyere dobjuk le a vén örményt.

Két óriási teherhordó a tömegből kivált s a melléképületek tetején át fölfelé kapaszkodott a kémény felé.

Egy komoly, pirosarczu suhancz ismét megjelent az egyik ablakban. Valami szekrény félét emelt az ablakra, de a szekrény visszacsuszott. A ficzkó ujból megjelent az ablaknál, s lekiáltott:

— Vigyázzatok, gyerekek!

Egy csomó tányér repült le az udvarra, s utána a szamóczák. Az emberek lenn az udvaron szétrebbentek, s igen jól mulattak az edények csörömpölésén.

Egy vöröshaju, kövér suhancz megint fölvette a szamovárt, nagyot lóditott rajta, s ujra földhöz vágta, majd fölrugta.

A legjobban ajánlható az úri közönségnek ruha-beszerzésre

MITTEILER EDE

Nagyvárad,
Fő-utcza.
(Uri Casinó-épület).
TELEFON 520.

angol divat férfiszabó-czég

Szövetek méterenként nálam a legolcsóbb gyári árban szerezhetők be.

mely angol szövetekből a legujabb szabás szerint a legszebb kivitelben készit *férfi-öltönyöket*, s minden e szakba vágó ruhanemüeket. — **Női costümöket, valódi angol SZÖVETEK nagy választékban.**

nyeknek, melyekre az ilyen egyetemeknek szükségük van.

Csáky Albin gróf annak idején az egységes középiskolák érdekében törvényjavaslat tervezetet dolgozott ki, ezt ő is nagyon helyesnek tartja.

Ennek a javaslatnak legjobban megfelel a polgári iskolák intézménye. Mig a gimnáziumok a tudományos pályára készitenék elő a tanulókat, addig a polgári iskolák a polgári életnek nevelnék az ifjakat. Különösen a gazdasági fejlődés lenne szem előtt tartandó. Fejleszteni akarja a tanitás ellenőrzési módját. Természetesen sohasem rovására a felekezeti iskoláknak.

A népoktatási ankét tárgyalásai alapján szerkesztett javaslatot már az őszszel kivánja. benyujtani.

Hathatósabb intézkedést fog tartalmazni a magyar nyelv tanitásának, a tanitóképzés, a tanfelügyelet stb. intenzivebbé tétele tárgyában. A magyar nyelv tanitása tekintetében nem zavarják a támadások a nemzetiségek részéről Különösen az oláh sajtó fejt ki nagy agitációt ellene.

Az engedmények tekintetében elment a végső határig. Elsősorban a nemzetiségek érdeke, hogy gyermekeik megtanulják az állam, a magyar állam nyelvét, hogy ezen a földön élni tudhassanak.

Az izgatók bujtogatásaikkal elárulják, hogy féltik a saját vezérszerepüket. Megingottnak látják azt az alapot, melyre áldatlan munkájukat épitették. Tisztulni látják a zavarost, melyben a jövőben nem halászhatnak. Ismétli, hogy elment a legvégsőbb határig az engedményeknél és azon a helyen, melyen ő áll, senki tovább nem mehet, mert szembe találta volna magát a magyar nemzet itéletével saját becsületesség-érzetével.

Igéri, hogy mindent elkövet a magyarositás érdekében, mert tudja, hogy a népnevelés, az az alap, amelyen a magyar állam felépül. Ajánlja a javaslatot elfogadásra. (Elénk helyeslés és éljenzés a jobboldalon.)

Az oktatásügy kritikája.

Veress József biztositja a minisztert hogy ameddig a jelenleg ismertetett programja keretében megmarad, pártja munkájában mindig támogatni fogja. A tanfelügyelők munkájának birálatába bocsájtkozik ezután. Először is kifogásolja, hogy a törvények nem szabják meg a tanfelügyelőknek a képesitést. Ezek a tanfelügyelők nagyon lanyhán teljesitik a tanfelügyeletet. Hasson oda a miniszter, hogy megszünjék ez az állapot. Ellenőriztessék a tanfelügyelők munkája is. Hibásnak tartja azt az állapotot, hogy a középiskolákban kötelező tantárgy a latin-nyelv. Egyetemek felállitására kéri a minisztert, tekintettel az alföldre, ne ékelje oda valami nemzetiségi vidékre a nemzetiségek közé. Legyen egy egyetem a törzsökös magyar nép kebelében is, hogy az egyetemi hallgató éljen a magyar nép között. Ne csak az egyetemen tanulja a magyar nyelvet, hanem tanulja megszeretni a nép között is. Különösen a nemzetiségi vidékekről odakerült ifjakra kell ennél a kérdésnél tekintettel lennünk. A népiskolai törvényeket teljesitenünk kell s szigorral alkalmazni különösen a nemzetiségi vidékeken.

A javaslat felkeltette a tevékenységet a nemzetiségek között. Pedig nálunk az uralkodó nemzet a magyar, háttérben van ugyis a nemzetiségek mögött. Annyira, hogy még a magyar vidékek is el vannak árasztva nemzetiségi hivatalnokokkal. Nálunk senki sem ismeri a magyar vidéki népoktatási viszonyokat. Ki tud a tanyai iskolákról és ki hinné el, hogy ezekbe 100—200 gyermeket küldenek? Pártja nevében biztositja a minisztert, hogy mig a mostani irányban halad, amig védi a nemzeti nyelv jogát, addig a függetlenségi párt támogatására számithat. A nemzetiségek nyelvét mindenki tiszteletben tartja . . .

Madarász József: Tiszteletben tartja a fenét! En ugyan nem tisztelem.

Veress József: . . . de csak a törvényes jogok határáig és nem a magyar nyelv rovására. A magyar nyelv tanitására nézve szomoru tapasztalata van a nemzetnek. Még ma is ezer és ezer tanitó nem tudja a magyar nyelvet, sok talán még a nevét sem tudja magyarul leirni. Ebben a tekintetben a magyar nemzet tulságosan liberális volt mindig. Fél attól, hogy jelszavak maradnak a reformjavaslat kivánságai. A tanfelügyelők összetett kézzel nézik a bajokat.

Rákosi Viktor: Csunya pictus masculus!

Veress József; Szól a reáliskolák s a gimnáziumok helytelen elosztásáról. Majd rátér a harmadi egyetem kérdése. Az uj egyetemnek igazi magyar városba kell kerülnie. A budapestik és a kolozsvári egyetem vizsgaeredményeinek statisztikai eredményét hasonlitja össze, melyek szerint példátlan differenczia van a budapesti egyetem rovására.

Rakovszky István: Mit csinálnak azok a tanárok? Botrányok!

Veress József? Miben van itt a hiba?

Rakovszky István: A vizsgadij!

Veress József: A közönségben csakugyan el van terjedve a hit, hogy némely tanár a legjobb tanitványokat is csak harmadszorra bocsátotta át a vizsgán. Mások szerint a tanár azt a diákot, aki nem az ő könyvéből készült, szintén megbuktatja. A jogakadémiáknak kér hatáskört, sőt azt kivánja, tegyék egyenlővé a jogakadémiákat az egyetemmel.

Rakovszky István: Helyes! Többet is érnek, mint az egyetemek!

Veress József azt kéri, hogy a kormány hagyja meg a felekezetek kezében az eddigi iskolákat, hogy a versenynyel mozditsák elő s leglelkiismeretesebb oktatást, természetesen a magyar nemzeti eszme keretében. (Helyeslés a baloldalon.

Csernoch János: A katholikus autonómia kérdésével foglalkozik.

A kormány elvégre rászánta magát, hogy a magyar katholikusoknak ez életbevágó, jogos kérését teljesitse. Hozzá is láttunk a komoly munkához, mert biztunk igazunk diadalában és a kormány igéretében. Sajnos azonban, a kormány hamar elárulta, hogy igazi autonómiát adni nem akar. Wlassics memoranduma a bizonyság reá, hogy a kormány a magyar katho-

---

A tetőről valami keserves jajgatás hallatszott, mindnyájan föltekintettünk.

A tető szélén, az eresznél egyszerre megjelent valami alaktalan tömeg, egy pillanatig lelógott az ereszről, s aztán lezuhant. Tompa zuhanást lehetett hallani, mintha sártömeg csapódott volna le az udvar kövezetére . . .

Kábultan szaladtam ki az udvarról, s mögöttem diadalmas, vad orditást hallottam.

— Ah, — ah, — ah . . .
— Ah, — ah, — ah . . .
— Ledobták! . . . No mégis!

Künn az utczán székeket és egyéb butordarabokat törtek az emberek, s kaczagva tépték szét az ablakon kidobált ruhákat. A levegőben még most is röpködött a sok pihe, s két háznak az ablakaiból még mindig dobálták az emberek az ágynemüeket, butorokat, edényeket és ruhákat, s a tömeg, melyet megszállott a rombolás dühe, mindent összezuzott. Két kóczos, izzadt és rongyos asszony fölemelt egy kis szekrényt és elindult vele; valamit kiabáltak egymásnak, de a nagy zajban aligha értették meg egymást; a szétzuzott butorok ropogása és a tömeg üvöltése elnyomta a hangjukat.

Egy rongyos ingü paraszt ment el mellettem, hajadonfővel. A haja föl volt borzolva s valahonnan a feje tetejéről sürü, fekete vér csurgott le az arczára. Hadonászott a kezeivel, s a jóllakott vadállat megelégedettségével nevetett.

Odament egy lámpakaróhoz, nekivetette a vállát s csakhamar kidöntötte.

Néha-néha, mint a füstfelhőn a fehér galamb, keresztülfutott a sokaságon egy-egy női alak, tépett ruhában, kibontott hajjal, s lehajtott fővel.

— Üssétek az örményleányt! kiáltotta valaki.

S a leány ugy eltünt a sürü embertömegben, mint egy darab czukorka egy raj légy alatt.

Egész tömeg ember vette körül, öklök emelkedtek az égnek, hogy lesujtsanak reá, miközben durva szitokkal illették.

Egyszerre nagy szaladva jön egy rendőr, a kardjával csörömpölve. A nép gunyos kaczagással fogadja, s kiabál utána:

— Fogjátok meg!
— Fogjátok meg a rendőrt!

Valaki eléje is dob egy összetört karosszéket, s a rendőr fölbukik. Harsogó kaczagás reszketteti meg a levegőt.

— Emberek! Ide! Ide! — kiáltja valaki egy udvarból.

A tömeg egyszerre odafut, s a kapun befelé tolong, nagy orditozással.

A második emeletről valami ropogás hallatszik, téglavakolat és kődarabok hullanak le az utczára.

— A kozákok!
— Jönnek a kozákok!

Az utcza torkolatánál csakugyan lovas katonák bukkannak föl s katonákon kék kozáksapka. Elesen hangzik a vontatott, szinte énekelt vezényszó:

— Harmasával! . . . Előre! . . . Indulj!

Az ablakokból kőzápor hullik az utczára; az egyik ablakból nagy, nehéz szekrényt lódítanak le; a sulyos butordarab lomhán csuszik le a fal mellett, a párkányzatban meg-megakadva s nagy dübörgéssel zuhan le a kövezetre. A levegő folyton remeg a rettenetes lármától.

A katonák verik a népet, mely mint egy csapat birka, vakon, és bután rohan a dübörögve haladó lovascsapat előtt. Könnyü volna bemenekülni az udvarokba, vagy a keritésen átugrani, de ez a tömegnek nem jut eszébe, mindenki csak fut előre vakon az utczán, miközben fejét, vállát és hátát gyakran éri a kancsuka csapása. Egy nagy erős teherhordó hátrafordul, felemeli az öklét és lesujt vele egy kozáknak a lovára s aztán eltünik a katonák között. De ott, ahol eltünt, még sokáig suhogtak a levegőben a kancsukák.

— Dobáljátok meg a katonákat! — kiáltja valaki az egyik ház tetejéről.

— Le a kozákokkal! Le a kozákokkal! orditja a nép, mely azonban egyre fut előttük.

Az orditó tömeg futása feltartóztathatatlan, akár a hegyről lerohanó pataké. A lovak patái csattognak a kövezeten. A lovascsapat lassan halad, mert a lakásokból kidobált butorok eltorlaszolták az utat. A lovak megmegállnak és ágaskodnak. Ilyenkor meg áll a tömeg is és visszatekint a kozákokra.

— Előre! Egy fél század jön utánuk!

De az utcza másik másik feléről is rendőrök jönnek és kozákok. Most már föleszmélnek az emberek, átugrálnak a keritéseken, s befutnak az udvarokba. A kozákok néhányat elfognak közülök . . .

Ezek az emberek néhány perczczel ezelőtt még állatok voltak, akik érzéstelenül és ostobán verték agyon embertársaikat, akik éppen olyan szerencsétlenek voltak, mint ők, s most ezek az állatok gyáván meghunyászkodva futnak azok elől, akik őket is érzéstelenül és ostobául verik kancsukáikkal . . .

Ez nap este, mikor egy kozáksátor előtt elmentem, hallottam, hogy egy kozák igy szólt egy másikhoz:

— Ah! tizennégy örményt vertek agyon!

A másik nyugodtan pipázott tovább, s egy szót sem felelt bajtársa szavaira.

———

likusoknak semmi jogot adni nem akar. Szóló nagyon jól tudja, mi az oka ennek?

Foglalkozik aztán a kath. kongrua kérdésével. Elitéli, hogy a kongrua ügye teljesen pártpolitikai szempontoknak van alárendelve. Végül tiltakozik a felekezeti népiskolák tendenciózus államositása ellen. A költségvetést nem fogadja el.

Udvary Ferencz a polgári iskolák reformját sürgeti. Nem szavazza meg a költségvetést.

Kaas Ivor interpellációja után az ülésnek vége 3 órakor.

A konkordatum

A franczia forradalom a tömeg, a felséges nép uralma volt.

Nem volt szerencsés gondolat a nép mellé tenni a felséges jelzőt. A nép csak tömeg, csak erő, anyag, melybe ha egy nagy ember lelke száll, akkor nagygyá lesz, emberré lesz lelkesülése lázában ama felséges lélektől, mely belé szállott; aztán megint csak nép lesz s a felséges eszmét felváltja erőszakká, brutalitássá. Gyermek a nép, melyet szeretni és szigoru következetességgel nevelni kell. Nem szeretem a csodagyermeket s a *felséges* népet. Egyik perverzitás, a másik frázis. A nagy forradalom idején is a szabadság eszméje illette meg a tömeget s mikor megkapta, nem tudott élni vele. Gőzre járó gilotinnal ütött le minden fejet, amely ért valamit s mikor csak az éretlen fejek maradtak, ezek is egymás ellen támadtak, mig végre egy korzikai még vadabb fő leigázta valamennyit s a felséges császár az őt szülő nép csontjaival szórta be egész Európát. Igy élt a szabadsággal a felséges nép.

Az iszonyat uralma alatt lefejezték a vallást is, de később visszaállitották és Napoleon egyezményt, konkordatumot kötött a pápával 1801-ben, melylyel az egyház és állam viszonyát rendezte. De már a konkordatumhoz is Napoleon önhatalmulag csatolt pontokat, milyen az is, hogy a püspökök állami engedély nélkül nem mehetnek el egyházmegyéjükből, hogy megfoszthatók állami vétség esetén azon csekély fizetéstől is a papok, mit az egyház megrablása után felajánlottak létük tengetésére.

Ez a bemocskolt konkordatum volt aztán a képzelt jogi alap, mindenféle üldözéshez. A pápai szék és szabadkőmüves kormány közt kitört konfliktus ezt a konkordatumot semmisiti meg állitólag.

Állitólag mondom, mert hisz ez a hamisitott konkordatum többet használt az üldözők, mint az üldözötteknek.

A kulturharcz hát egész erővel megindult Franczia országban, de ha a konkordátumot felmondják, legalább a kétszinüség vész ki a harczból.

Az egyház pedig ott, hol igazság és nyilt támadás kerül össze mindig győz. Franczia ország is eljut Canossába.

Páris, jul. 30. Az összes lapok befejezett dolognak tekintik a vatikánnal való diplomácziai összeköttetés megszakitását. A Gaulois szerint azonban a nuncziaturára tegnap a kormánytól sem hivatalos, sem félhivatalos közlés nem érkezett. A Humanité arról értesül, hogy a minisztertanács tegnapi határozatát egyhangulag hozták. A Radical azt hallja, hogy vasárnap a Hivatalos Közlöny-ben megjelennek a konfliktusra vonatkozó összes okmányok.

A lapok a szakadásról.

Páris, jul. 30. A Figaro a Franczia ország és a vatikán között fennálló diplomácziai viszony megszakitásának fontosságáról szólva, azt mondja, hogy abban csak ideiglenes intézkedést lát, mely szükségképen az egyháznak az államtól való elválasztása, avagy előbb-utóbb a viszony helyreállitására fog vezetni. A Republique Francaise nem ad fontosságot a dolognak. Azt mondja, hogy a helyzeten mi sem változik. A Soleil azt hiszi, hogy a pápa a maga állásában, mint a tan védelmezője és a fegyelem védője, vissza nem vonulhat. A Libre Parole azt irja, hogy a pápa határozott magatartását idővel megsemmisiti a pápa kihivó magatartása és rátartó magatartásáról szóló mesék, melyet a miniszterium ad okul. Az Aurore örül a szakitásnak, azt mondván, hogy az jobb később, mint soha. A pápa támadásában messze ment. A Lanterne és az Action a szakitásban az első lépést látja az elszakadás felé. A Petitro Republique üdvözli Combest erősségét és azt mondja, hogy minden tétovázás azonos lett volna a meghátrálással. A Gaulois azt véli, hogy Lenordez püspökre nem szabnak fegyelmi büntetést.

A keletázsiai háboru.

Londoni táviratok jetentik, hogy Port-Arthur ostroma megkezdődött, még pedig 80.000 emberrel. Ha ez a hir való, ugy Port-Arthur sorsa csakugyan meg van pecsételve. Hogy csak oly későn és hosszu várakozás után fogtak a japánok Port-Arthur ostromához, ez azt jelenti, hogy igen jól tudják azt, miszerint egy világhirü vár bevételéhez nagyszámu katonaság nem elég. Ostromszerek is szükségesek s ezek helyes és pontos felállitása elengedhetetlen.

Ugy látszik, hogy ezzel a japánok elkészültek és Oyama tábornok maga vezeti az ostromot.

Hajcsöng ma vagy holnap a japánok birtokában lesz. Ez azt jelenti, hogy az oroszok kénytelenek egész Liaojangig visszavonulni. Ott dől el a madzsuriai orosz sereg sorsa. Liaojangnál át kell kelnie a Taitre folyón, ami nem kevés gondot okoz majd Kuropatkinnak. Különben is rendkivülien kedvezőtlen viszonyok közt végbemenő visszavonulásának ez lesz a legválságosabb fázisa. A Taitre folyó jobb partján fogja várni az I. japán sereg, hátulról szoritani fogja az üldöző II. japán sereg, keletről támadni fogja a III. japán sereg és az egész akcziót vezetni fogja Kuroki generális, a ki eddig fényesen bemutatta hadvezéri talentumát. Ha Kuropatkin generális itt nem képes átvágni magát, akkor Liaojang lesz a keletázsiai Szedán neve.

A Dardanellák-ügye.

Konstantinápoly, jul. 30. Hibásak azok a különböző jelentések, amelyek Törökországnak a tengerszoros kérdésében tett lépéseit és határozatait tárgyalják. A porta buzgón igyekszik a tengerszoros kérdését szőnyegre hozni és arra kérte Oroszországot, hogy a jövőben is kerüljön el mindent, a mi a többi szerződő részéről tiltakozást vagy reklamácziót idézne elő. Lehetséges, hogy ezt a kérdést meg is ismétlik. Más lépésekre nem számithatni, ha a portát más oldalról nem szoritják.

Az amerikai-orosz konfliktus.

Washington, jul. 30. Helyi hivatalos körökben azt hiszik, hogy a semleges hajók elsülyesztése ellentétben áll a nemzetközi jog minden alapelvével és nem fogadható erős tiltakozás nélkül. »Knight Commandor« rakományának tulajdonosai már tárgyalnak a külügyminiszterium szollicitátorával az orosz kormánynál történendő formális tiltakozás benyujtása végett.

Japán számitások.

Budapest, julius 30. (Saját tud. táv.) Tokióban már foglalkoznak avval, micsoda magatartást kövessenek Port-Arthur bevétele után. Japán teljes mértékben ki akarja aknázni Port-Arthur bevétele esetén előnyös helyzetét és a kedvező alkalmat. Erősen bizik abban a japán kormány, hogy ha Port-Arthur elesik, az oroszokat az Amur folyóig könnyen visszaszoritja. Mandzsuriát nem szándékszik elfoglalni, hanem beéri azokkal az előnyökkel, amelyeket a háboru kitörése előtt Oroszország élvezett Mandzsuria területén.

Port-Arthur elfoglalásának hire.

Budapest jul. 30. (Saját tud. táv.) Az egész külföldön az a hir van elterjedve, hogy Port-Arthurt a japánok 11 ezer ember élete árán elfoglalták. Ezt a hirt azonban hivatalosan megczáfolják Tokióból.

UJDONSAGOK.

Petőfi Sándor.

Nagyvárad, julius 30.

Otvenöt esztendővel ezelőtt a fehéregyházai csatamezőn meghalt egy ember, egy hős, a magyar nemzet legnagyobb költője: Petőfi Sándor.

Meghalt azért, a mi neki a legkedvesebb volt: Magyarország függetlenségéért, szabadságáért. A nagy sovinista vérét a fekete föld hamar magába szivta, hogy drága kincsként őrizze annak minden cseppjét.

Sok év eltelt azóta. Feledés fátyola takarja a multat. De minél jobban mulik az idő, Petőfi nagysága annál fényesebben áll előttünk.

Mióta elnémult a lantja, még jobban értékelni tudjuk azt a szabadságot, melyért ő lelkesitett először bennünket, melyet vérével pecsételt meg.

A 48-iki szabadságharcz lelke Petőfi volt. Bem a kormányzóságtól 30.000 katonát kért vagy egy — Petőfit. A nagy hadvezérnek Petőfi annyit ért, mint harminczezer ember. A vitéz székely katonák Petőfi lelkesitő szavára mégfélholtan is hősiesebben harczoltak, mint az osztrák ármádia legbátrabb vezérei. Az ő szava a székelynek többet ért minden parancsnál vakon követték mindenhová egészen Fehéregyházig.

Julius 31-ike gyásznapja lett minden igazmagyarnak, Fehéregyházra a magyar nemzet Mekkájá-ba ezrével zarándokolnak ma az emberek. A nemzeti közadakozásból fölállitott turulmadaras emlékoszlopot könnyes szemü emberek állják körül. Ezrek ajkáról száll fel ilyenkor a buzgó imádság az Egek urához, hogy óvja meg az országunkat minden csapástól.

—

* **Bucsu a Szent László templomban.** Ma vasárnap van a Szent László plébánia templom fölszentelésének évfordulója, mely alkalomból nagy mise lesz prédikáczióval. Az

énekes nagymisét dr *Karsch* Lollion kanonok mondja segédlettel, mise előtt pedig a szentbeszédet *Pálffy* Béla hittanár tartja. A templom ünnep hucsuval van egybekötve s igy a közeli falvakból is jönnek be a hivek a templomünnepre lelkészeik vezetése alatt körmenetben.

* **Dr. Krüger Aladár tiszteletbeli káptalani ügyvéd.** A nagyváradi l. sz. káptalan a mult héten tartott ülésén dr. *Krüger* Aladár ügyvédet, a Tiszántul főmunkatársát, a tiszteletbeli káptalani ügyvédi czimmel tüntette ki.

* **A Főutcza rendezése.** A Főutcza csatornázását a jövő hó elején megkezdik, hogy a munkálat még ez évben, lehetőleg a téli idő előtt befejezhető legyen. Természetesen a munkálatok alatt a Főutcza fel lesz forditva, de a hatóság bizonyára gondoskodik róla, hogy a forgalom akadálytalanul lebonyolitható legyen. A csatorna a Fő-utczán, Szent-János- és Füzesutczán fog elvonulni. Később ez lesz a Körözs jobbparti rész főgyüjtő csatornája s kellő tisztitón keresztül a szentjánosi határban ömlik a Körözsbe. A városnak a tisztitó külső levezető csatorna czéljaira 80 hold idegen területre lesz szüksége. — A Fő-utcza rendezéséhez a jövő tavaszszal fognak, amikor a csatorna felett összetömörül a föld s nem kell félni a süppedésektől. *Kőszeghy* József főmérnök a kórház mellett csak ideiglenes hidat tervez a Párispatakon, mert azt a régi tervet akarja később megvalósitani, hogy a Párispatakot a Kálvária utczától Sztaroveszky-utczán át beboltozott csatornán vezeti a Körözsbe. Ez esetben nem lesz szükség a főutczai Párispatak hidra. Az ideiglenes hid tervein Kandelovics városi mérnök dolgozik.

* **Mennyibe került a villamosmü?** Heves vitatkozások voltak már a városházán, mikor kipattant, hogy Nagyvárad város villamos müve az előzetes költségvetés összegénél 280,000 koronával került többe. Akkor olyan hangok emelkedtek, hogy még ez az összeg sem a végleges, mert még nagyobb tételt emésztettek fel az utólag megrendelt pótmunkák. A végleges leszámolást miniszteri kiküldött állitotta össze. E szerint a villamosmü épitésének egész költsége 1.075,817 kor. 18 fillér. Ez összegben azonban csak a telep-épitése, valamint a telep és városi hálózat berendezése van számitva.

* **Baczillus telepek a város közepén.** A Körözs két partja a város belterületén rémitő piszkos és elhagyatott állapotban van; különösen az intelligensebb közönség által lakott részén, a Garasos- és Szent László hidak között. A lakásokból egyszerüen a Körözs medrébe dobják a piszkot, szemetet. A mostani kis vizállásnál ez a szemét természetesen ott hever a száraz kavicson s rontja a levegőt. Tegnap délután egy ilyen szemétrakás meggyuladt a Szent László-hidnál, a Lévay-palota alatt. Nagyobb baj nem történt, de legalább kevesebb a szemét. A hatóságnak az ilyenekre nincs gondja, sőt a város maga gondoskodik baczillus telepekről. A Garasos-hid mellett a csatornából 100 méteres árkon át folyik a vizbe, iszonyu büzzel a piszok és fekália s megfertőzteti a sétatér levegőjét. Eppen ilyen ékes és a közegészségre hasznos a Szent László-hid és a reáliskola mellett kifolyó csatornák büzös piszka. Csodálkozunk a ragadós betegségek fellépésén, de az orvosi hivatal nem lép fel erélyesen ezen állapotok szanálása érdekében

* **Népünnepély a Rhédey-kertben.** A Rédey-kerti felügyelőség és a Nagyváradi Ipartestületi ifjuság önképző egyesülete ma, vasárnap, julius 31-én tartja meg ez idényben nagyszabásu népünnepélyét a Rhédey-kertben. Az előjelekből itélve, sikerültnek igérkezik, különösen nagy az érdeklődés a bikaviadal iránt, mely még csak Budapesten lett bemutatva. Itt emlitjük meg, hogy a délelőtti órákban egy diszes virágkocsi járja be a várost, a lovakat négy diszbe öltözött csatlós fogja vezetni. A rendezőség mindent elkövet, hogy a közönségnek egy élvezetes délutánt szerezzen. Sikerült még megnyernünk a világhirü gondolatolvasó nőt is a népünnepélyre. Este pedig hangversennyel egybekötött táncmulatság lesz a lövölde helyiségében. Kedvezőtlen idő esetén augusztus hó 7-ikén lesz megtartva a népünnepély.

* **Athelyezés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Sebesztha* Róza nagykikindai állami polgári leányiskolai rendes tanitónőt jelenlegi minőségében a belényesi állami polgári leányiskolához helyezte át.

* **Hütőkészülék a villamos telepen.** A napokban emlitettük, hogy a villamos telepnél is vizvezetéki vizet használnak az üzemhez, mert a telep kutja nem ad elég vizet. Ez a mostani vizszük időben szintén tekintélyes mennyiségü vizet elvon a közönségtől. A bajon most egy vizhütő szerkezettel akarnak segiteni amely által a már egyszer használt viz annyira le lesz hütve, hogy ujtól lehet felhasználni. A vizhütőt már készitik s legközelebb már működésbe veszik. Igy ujabb költséggel segitenek a vizhiányon, amelyet azáltal idéztek elő a városházán, hogy makacsul keresztül erőszakolták a villamostelepnek a mostani helyre épitését.

* **Porczinkula-bucsu.** Kedden, augusztus 2-án tartják a Szent Ferencz-rend összes templomaiban az ugynevezett Porczinkula bucsut. A helybeli kapuczinus templomban is aug. 2-án ünnepélyes isten tisztelet lesz a következő rendben: féltizkor szentbeszéd, utána nagymise, délután 4 órakor litánia. A hivek ez alkalommal a rendes feltételek mellett teljes bucsut nyerhetnek, mely minden egyes templomlátogatással van egybekötve és a purgatoriumbeli lelkekre is alkalmazható.

* **A nőegylet kérelme.** A biharmegyei és nagyváradi nőegylet nevében a nemesszivü emberbarátokat felkéri az elnökség, hogy az egylet árvaháza javára a fenntartás megkönnyitéséhez gyümölcs és zöldségadományaikkal hozzájárulni sziveskedjenek. Adományokat hálás köszönet kiséretében hirlapilag nyugtázza az elnökség.

* **Vilmácska takarékoskodik.** Egy évi keserves tanulás után (mennyit tudna beszélni róla az a sokszor földhöz csapott számtan és német nyelvtan!) egyszerre csak eljött a rég várt szünidő.

A számtan is, a német nyelvtan is kiállták a földhöz csapdosást 10 hónapig, de tovább nem birták. Ergó pihenőt kértek és kaptak.

Vilmácskának is ment a távirat Budapestről a nyitrai zárdába: utazzék azonnal haza.

Gondosan felültették hát a kis leányt a vonatra s kezébe adta a gondos apácza a II. osztályu jegyet, megváltva Budapestig.

Érsekujvárig zavartalanul ment az ut. Vilmácska ugyan megharagudott előbb a konduktorra, a miért azt a szép zöld jegyet átlyukasztotta, de aztán megbékült. Igy is szép az a jegy. El elnézegette Vilmácska. Ilyen kis papirdarab s mégis mily drága! Hány krémest és indiánert lehetne annak az árából vásárolni! No, ő ha megnő, takarékosan fog bánni a pénzzel. Mert a takarékosság a fődolog a kis leánynál, igy magyarázta a kedves nővér . . .

És Érsekujvárig Vilmácska egy egész várkastélyt felépitett abból a rengeteg sok pénzből, amit ő össze fog spórolni.

Budapesten a nénikéje várta Vilmácskát. Végignézte az összes II. osztályu kocsikat — Vilmácska nincs sehol. A nénike, mint okleveles tanitónő, okoskodni kezdett s a logikai törvényealapján arra a következtetésre jutott, hogy ha Vilmácska nem száll ki, akkor itt nincs.

Amint ezt megállapitotta, éppen hazafelé indult, mikor egyszer csak lelkendezve szalad feléje a III. osztályu kocsik felől — Vilmácska.

— Hát te kis csitri, mit kerestél a III. osztályon?

— Ott utaztam.

— Mutasd a jegyedet . . . hiszen ez másodosztályu jegy Budapestig!

— Igen, Érsekujvárig II. osztályon is jöttem, de aztán eszembe jutott, mit magyarázott a kedves nővér a takarékosság erényéről — hát én átszállottam Érsekujvárt a harmadik osztályra, hogy takarékos legyek . . .

* **A fő-utczai ékszerlopás.** Lapunk tegnapi számában, a rendőri sajtóiroda jelentése szerint hiradással voltunk arról a szenzációs ékszerlopásról, melyet ismeretlen tettesek *Boros J.* órás és ékszerész czég kárára tegnapelőtt éjjel elkövettek. A rendőrség ez ügyben széles körü nyomozást inditott, mely azonban eddig pozitiv eredményre nem vezetett. Annyit azonban eddig is megállapitottak, hogy az ékszerlopást valószinüleg egy nemzetközi banda követte el, amennyiben ugyanilyen módon a mult hó utoljáu Debreczenben, e hó 13-án 18-án Aradon, és Kassán is követtek el betöréseket. Boros J. kisujszállási lakos a kifosztott üzlet tulajdonosa tegnap Nagyváradra érkezett, hogy bővebb információt szerezzen a történtekről. Boros arra kérte a rendőrséget, hogy az üzletvezetője Borgenich Jakab ellen inditott eljárást szüntessék be, mert ő, benne teljesen megbizott. A Boros czég ma: a következő helyreigazitó sorok közlésére kért fel bennünket:

A »Tiszántul« szombati számában az üzletemben elkövetett betörésről irott referáda, illetve ezt követőleg a rendőri jelentés, amely két betörési esetet tartalmaz, ugy van közölve, mintha mindkettőt nálam követték volna el. Midőn szives tudomásukra hozom, hogy a rendőri jelentés második része egy aradi lopásra vonatkozik, amelyet julius hó 13-ától kezdve követték el ismeretlen tettesek, nagyon kérem üzleti és egyébb reputációmat érintő tekintetek miatt, a tudósitás eme részét rectifikálni. Uzletem károsodása nem 32000 kor. hanem 12 ezer kor. a mely a rendőri jelentés első körözö részében ismertetve van. Kérésemet ismételve vagyok tisztelettel Boros J.

* **Segélyt kérő magyar egyesület.** A külföldön élő magyarok az idegenben is érzik a vágyat, hogy legalább egymás között is tápolják a hazafias érzéseket s magyar egyesületeket alakitanak. A gráczi magyar egyesület is hazafias czélokat szolgál. As egyesület most az iránt kereste meg Nagyvárad városát, hogy anyagi támogatásban részesitse. — A kérelmet a tanács még nem tárgyalta.

* **Kiugrott a vasuti kocsiból.** Izgalmas jeleneteknek voltak szemtanui tegnapelőtt a galicziai felől jövő vasuti vonat utasai a kisszólyvai vasuti állomás közelében. Két évvel ezelőtt történt, hogy egy Huszkován Illés nevü ruthén parasztot, amint az a vásárból hazafelé ment, Beszkid tájékán ismeretlen emberek meggyilkolták és kirabolták. A csendőrség sokáig nyomozott ebben az ügyben, mig végre kideritette, hogy a rablógyilkosságot Herschkovics Náthán és Jefkovics Aurelui nevü emberek követték el. Herschkovicsot annak idején le is tartóztatták, de Jefkovics Aurelui megszökött és Galiciában rejtőzködött, Az elmenekült gyilkosnak azonban valami dolga lehetett idehaza és titokban vissza akart térni. Kedden este a kis

szolyvai vasuti állomáson a Galicia felől érkező vonatra fölszáliott egy Pantoszka nevü ember, aki sógora volt a meggyilkolt Huszkovánnak. Amint a vonatra elhelyezkedett, egyik sarokban egy ismerős alakot pillantott meg, aki nagyon össze volt huzódva. Pantoszka közelebb menvén az ismerős emberhez. legnagyobb meglepetésére Jefkovicsot ismerte fel benne. Pantoszka megszólitván emberét, az tagadta, hogy ő Jefkovics. Abban a pillanatban nyilt fel a kocsi másik oldalán az ajtó és belépett a kalauz. Mialatt Pantoszka hátrafordult a kalauz felé Jefkovics hirtelen felugrott, felrántotta az ajtót és kiugrott a robogó vonatról. A szerencsétlen embert ugrás közben elkapta a robogó vonat és a kocsik kerekei alá került, ahol darabokra tépték a kerekek. A vonatot rögtön megállitották, de már akkor a gyilkos teste a felismerhetetlenségig össze volt roncsolva. Az esetet a legközelebbi állomásról táviratilag jelentették be a hatóságoknak a vizsgálat megejtése végett.

* **A Kakas Márton legujabb számából.**

Samuka érdeklődik.

— Mama a te esküvőd télen volt?

— Nem Samukám, nyáron.

— Hát hogy mondhatja a papa, hogy *jégre vitted akkor*.

*

Konciliáns.

Gazdag: No mi az, mit akar?

Koldus: Nagyságos uram, bocsánatot kérek . . .

Gazdag: Bocsánatot kér? Azt adok. Es most Isten áldja meg.

*

A nagy ur.

— Mégis nagy ur az a Rothschild!

— Gazdagnak gazdag, de miért nagy ur?

— Mert olyan nagy a kényelme. Képzeld csak, idomitott tengerirákokkal vágattatja a kuponjait.

*

Indulatszó.

Tanitó: Mondj egy indulatszót!

Nebuló: Mars!

Tanitó: Miért volna a Mars indulatszó?

Nebuló: Mert arra minden baka elindul.

*

A parvenü.

— Képzeld, az a Bimzenstein mióta szatócsból milliomos lett, szörnyen ideges, egyre szédül.

— Persze nem tud lenézni abba a mélységbe, honnan felemelkedett.

* **Ignácz napja**. Kedves ünnepély folyt le tegnap este a bazár vendéglő kerthelyiségében, hol *Dolgos* Ignácz vendéglős tartotta nevenapját. Számos pohárköszöntőben éltették a népszerü vendéglőst és üzlettársát. A jókedvü társaság a késő éjjeli órákig a legjobb hangulatban maradt együtt.

* **Országos vásár B.-Ujfaluban**. Berettyóujfalu községben a legközelebbi országos vásár f. é. augusztus hó 10. és 11. napjain tartatik meg. Első napon juh, — második napon ló és szarvasmarha, — mindkét napon kirakodó vásár. A község ez idő szerint sertésvész miatt zár alatt áll, de kilátás van arra, hogy az országos vásár napjáig felszabadul.

* **Sikkasztással gyanusitott agitátor**. A nagyváradi szocziálisták között kiütött a békétlenség. A vezetők igyekeznek zavart csinálni a társadalomban, hogy a zavarosban halászhassanak s most egymás között vesztek össze. A többiek feljelentették az egyik kolompost, *Nagy* Lajos agitátort, aki azelőtt csizmadia legény volt, de megunván a becsületes munkát, felcsapott szocziálista vezérnek s a szegény nép keserves filléreiből urizált. A földmivelő munkások szakegyletének ügyeit is ő vezette, mint jegyző. Azonban a szakegylet pénztárában elkezelések történtek s azzal Nagy Lajos agitátort gyanusitják. A dolog megvizsgálására a szocziálisták és a földmivelők szakegylete két-két tagot küldött ki, akik, hir szerint, konstatálták, hogy mintegy 300 korona hiányzik a pénztárból. Nagy Lajost tegnap a rendőrség is kihallgatta; természetesen, mit sem akar tudni a pénz elsikkasztásáról. Nagy Lajos kedves embere volt *Gerő* Armin főkapitánynak, sőt egész hatalommá nőtte ki magát a rendőrség dédelgetése mellett.

* **A szépirászat haszna.** A kiа kereskedelmi könyvvitelben, magyar német levelezés, a szépirás minden nemében, esetleg levélbeli oktatás után is kiképeztetést óhajt nyerni rövid idő alatt, kiváló alkalmat nyujt egy városunkban már hosszabb idő óta tartózkodó szépiró-mester és kereskedelmi könyvelő kitünően bevált módszere, amely módszer által hihetetlen könnyüséggel sajátitja el még a legkezdetlegesebb képzettségü egyén is a fent emlitett tudományokat. Az illető szépiró-mester okmányokat mutatott be arra nézve, hogy müvészetét már magasabb állami tanitézetekben és magas állásu egyéneknél is fényes eredmény koronázta. Ma, midőn minden állásu egyén alapmüveltségének elbirálásánál a helyes és csinos irás jön elsősorban tekintetbe, és mint ilyen hatalmas előnyt biztosit minden rendü állás elnyerésénél, föltétlen szükségét látjuk, hogy ugy felnőttek, mint iskolai tanulók ezen ritka alkalmat megragadják, annál is inkább, mert az elért tudománynyal szemben valóban csekély áldozatba kerül és igy még szerényebb sorsuak is rászánhatják intelligentiájuk gyarapitására a csekély összeget, a melybe a tanitási dij kerül. Megjegyzendő, hogy az illető szépiró-mester, ügyes könyvelő is, ki ezen minőségben elsőrendü házaknál müködött — hajlandó az esti órákban kisebb üzletek könyvvitelének és levelezésének ellátására. — Megkeresések *Fehér* Béla könyvelő, magyar-német levelező és szépiró-mesterhez intézendők. Lakik: Nagyváradon, Lovas-utcza 8 sz. (A nemzeti-hid ujvárosi oldalán.)

* **Xénia a kispipában.** Nagyvárad állandó müvészi sorsjátéka «zajlott» le tegnap a kispipában. Özv. Ecsedy Albert bátyánk «Holdvilágos gondolatok léghajóval» czimü festményét sorsolta ki illő komolysággal: A jelen volt bizalmi férfiak egyike, egy kötekedő fiskális megkérdezte:

— Hát aztán Ecsedy bácsi, ha olyan név jön ki, a melyik nincs megtéve, mi lesz akkor ezzel a szép képpel? Megtartja maga?

Az öreg nagyot mordult:

— Nekem ugyan nem kell!

— Helyes. De hátha a nyerőnek sem kell?

Az öreg sajnálkozva mérte végig a kötekedőt.

— No, akkor az sem tudja mi a szép. Kellene az még a polgármesternek is!

Azzal megkötötte az öreg a szemüvegét összetartó kóczot s megkezdődött a sorsolás, bizalmi férfiak és bizalmi sörös kriglik társaságában. A szerencsés nyerő a *Xénia* név lett, amely mellett azonban a hozzáirt nevet egyik bizalmiférfiu se tudta elolvasni. Ecsedy bácsi is hiába kötötte meg szorosabbra az ókuláréja kóczmadzagját, a névből csak sejteni lehet a Xénia név hódoló tisztelőjét, esetleg álnevét, valami *Spiccig Kházim*-ban. Nehogy az értékes főnyeremény illetéktelen kezekbe jusson, ffgyelmeztetjük Xénia szerencsés tisztelőjét, sziveskedjék igényeit Ecsedy bácsinál valamelyik este valamelyik vendéglőben érvényesiteni.

* **Harcz az erdőben**. Halálos kimenetelü véres harcznak volt szinhelye a napokban a Sopronmegyei Klimpa község határában lévő Patzenhoffer-féle uradalmi erdő. Ebben az erdőben igen szép vadállomány van s az uradalom intézősége nagy gondot fordit a vadra. A környéken azonban sok az orvvadász. Ezek, amikor csak szerét ejthették, pusztitották a vadakat az uradalom kárára. Az erdővédek nem igen birták ki a szolgálatot hosszu ideig, mert aki erélyesebben lépett fel a vadorzók ellen, azt biztosan elpusztitották. A mult évben is agyonlőttek egy erdővédet s annak a helyébe felfogadták Haller Antal nevü embert. Kedden éjjel Haller az erdőben járt, mikor puskalövéseket hallott. Ovatosan a lövés irányába ment s nemsokára meg is pillantott három orvvadászt. Eppen egy elejtett őz mellett állva beszélgettek. Haller amint közelükbe ért, rájuk kiáltott, hogy tegyék le a fegyverüket, de a vadorzók czélba kapták a fegyvert és rálőttek Hallerre, aki egy fa mögé ugrott a lövések elől. Onnan ő is czélba vette a vadorzókat és mindjárt az első lövésre mellén találta Hartmann István orvvadászt, aki rögtön összeesett. A másik kettő látva társuk szerencsétlenségét, megakarta rohanni Hallert, de az ismét lövéssel fogadta a támadókat, akik közül egyet karján meg is sebesitett, mire azok futásnak eredtek, otthagyva agyonlőtt társukat és az elejtett vadat. Haller még az éjjel értesitette az esetről a csendőrséget, mely a helyszini szemle után elfogta a másik két orvvadászt is. Ezek beismerték, hogy ők lőttek először az erdővédre. Az esetet bejelentették a törvényszéknek, ahonnan a vizsgálóbiró megérkezését várják.

* **Elveszett** egy 150 koronás váltó Stingár Kati, Pogány János és Stingár Péter aláirásokkal és egy 4 koronáról szóló postatakarék betéti könyvecske a könyvszáma 1805438.

* **Találtatott** egy zálogjogy párnatollakról, 1 takarékbetéti (piczulás) könyvecske. A rendőrségen átvehető.

x **Ne mulassza** el s vegyen egy üveg Labolint 1 kor. 20 fillérért, mely **lábizzadás** ellen a legkitünőbb megbizható szer, már 8 napon belül feltétlen hatást eredményez. — **Berger Sándornál** Parfümerie »Savoy« illatszertárában Nagyvárad, Bémer-tér, szinház sarok.

x Tisztelettel hivjuk fel lapunk olvasóinak szives figyelmét **Sz. KOCSIS JÁNOS** katonai, egyenruházati, férfi-szabó czég lapunk mai számában közölt hirdetésére 606

x **Különlegességek gyüjteménye**. A ki női divatczikkek terén valódi különlegességeket és exquisit ujdonságokat akar látni, melyek máskülönben csakis világvárosokban láthatók, az nézze meg a Kovács L. és Társa. Nagyváradon (Zöldfa-utcza, Deutsch K. üvegkereskedésével szemben) ujonnan megnyilt nagy női divatáruházát, mely látványossági számba megy. Tessék e jónevü, megbizható czég mai számunkba közzétett hirdetését figyelmére méltatni.

IRODALOM.

Honvágy.

Vándor felhő megy az égen,
Ablakomból busan nézem . . .
Bár mehetnék én is véle,
Valahova . . . messze . . . délre . . .

Eszembe jut édes anyám,
Aldott lelke gondol-e rám?
Sejti-e, mit szenvedek én? . . .
Jobb, ha nem tud róla szegény.

Haza vágyom kis falumba,
A szivem ott meggyógyulna,
S drága anyám hü szerelmén
Bánatomat elfeledném.

Popity János.

EGYESÜLETEK.

Meghivó. Felkérem a függetlenségi kör t. választmányi tagjait, hogy ma, vasárnap délelőtt 11 órakor a kör helyiségében igen fontos ügyek elintézése végett okvetlenül megjelenni sziveskedjenek. Diósy Ferencz.

MULATSAG.

Háziestély a Legényegyletben. A nagyváradi Katholikus Legényegylet jövő vasárnap, augusztus 7-én tartja meg augusztusi

háziestélyét az egylet Teleky-utczai helyiségében. A mulatságot, mint rendesen, ünnepélyes tagfölvétel és csinos kis müsor nyitja meg. A háziestélyekre külön meghivók nincsenek kibocsátva. Kezdete fél 8 órakor.

Igazságszolgáltatás.

Uj táblai tanácselnöki állás. *Ritoók* Zsigmond. a nagyváradi királyi itélőtábla elnöke fölterjesztést intézett az igazságügyminiszterhez, amelyben kéri, hogy a vezetése alatt álló táblához egy uj tanácselnöki állást szervezzenek, mert erre ma már mellőzhetlen szükség van. A felterjesztés most van elbirálás alatt az igazságügyminiszteriumban.

Az orvosszakértők és a birák. Kreppen hirneves berlini egyetemi orvostanár most egy nagyobb tudományos munkát irt, amelyben hibául rójja föl, hogy a biróságok az orvosszakértőktől határozott véleményt követelnek a beszámithatóságot illetőleg, hogy igy saját felelősségével helyettesitsék. Szerinte a beszámithatóság nem psychiatriai fogalom és már ezért is elitélendő az, hogy a birák a szakértőket akarják birává tenni.

NYILTTÉR.

Dr Várnai Ferencz

ügyvédi irodáját

Kossuth-utcza,

káptalani bérházba 22. sz. alá

886 *helyezte át.*

A jó munka a legjobb reklám.

Ki javitja meg olyan bámulatos olcsón és pontosan az óráját, mint

Freund Benjamin.

Miért? Mert a legjobb gépekkel és munkaerőkkel van ellátva. Ékszert vagy órát csak

Freund Benjaminnál

vásárolhat legolcsóbban, miért? mert kis haszonnal is megelégszik.

Fél árban kinél kap szemüveget, hő- és lázmérőket, azt is csak

Freund Benjaminnál.

Miért mert megvett potom árért egy raktárt.

Van-e törött vagy ócska arany és ezüst eladó vagy cserébe akar.

Freund Benjaminnál

értekesitheti legjobban. Ékszer javitást hallatlan olcsóért eszközöl.

Ki nem tudja, hogy hol lakik az a

Freund Benjamin,

má-órás, ékszerész és látszerész, az figyelje meg

Nagyvárad, Fő-utcza, Széchenyi-szálloda épület

TAVIRATOK.

A képviselőházból.

Budapest, julius 30. (Saját tud. táv.) A vallás- és közoktatásügyi tárcza költségvetésének tárgyalását hétfőn folytatják és valószinüleg be is fejezik. Szólásra fel vannak iratkozva: Eötvös Károly, Bedőházy János, Lendl Adolf és Gaál Sándor. Az igazságügyi tárcza költségvetése kerül aztán sorra, és pedig amint remélik, még a hétfői ülésen.

A meggyilkolt orosz miniszter

Pétervár, jul. 30. Ma tartottak egy gyászmisét a meggyilkolt miniszter lakásában, amelyen Alexis nagyherczeg. Avellan és Chilkow miniszterek, tábornokok és a legfőbb állami méltóságok jelentek meg. A ravatal a miniszterium nagytermében van felállitva. A terem és előcsarnok feketével van bevonva. Plehwet özvegye és egyetlen fia siratja. A temetés valószinüleg vasárnap lesz.

Nihilista szövetség nyomában.

Budapest, junius 30. (Saj. tud. táv.) Párisból táviratozzák: A czár nem megy el Plehwe temetésére. A pétervári rendőrség bizalmas értesitést kapott, hogy a nihilisták közül sokan Pétervárra utaznak. Hir szerint a pétervári rendőrség egy nagy nihilista szövetségnek jött nyomára, amelynek szálai a külföldre is elnyulnak. A merénylő is tagja a szövetségnek. A rendőrség most fokozott éberséggel őrködik és teljes erélylyel nyomoz. Számos ujabb letartóztatás történt. A nyomozás sikerét megnehezíti, hogy a merénylő minden felvilágositást megtagad.

A merénylő állapota.

Budapest, jul. 30. (Saj. tud. táv.) Pétervárról vett értesülésünk szerint a merénylő a rajta végzett sikeres operáczió következtében tul van a veszélyen. Már el is szállitották a korházból.

Budapest, jul. 30. (Saját tud. táv.) Berlinben nem hiszik, hogy a merénylő életben marad, sőt azt tartják, hogy sebeibe már bele is halt s az orosz rendőrség csak titkolja halálát.

Szögyény-Marich a ház folyosóján.

Budapest, jul. 30. (Saját tud. táv.) Szögyény-Marich László berlini nagykövetünk ma a Ház folyosóján fölkereste Tiszát és hosszasan beszélgetett vele, azután Tallián földmivelésügyi miniszterrel tárgyalt. A nagykövet beszélgetését a két miniszterrel a német kereskedelmi szerződésünk ügyével hozzák összefüggésbe.

A chikagói sztrájk.

Budapest, jul. 30. (Saját tud. táv.) A mészáros sztrájk Chikagóban igazán nagyon elmérgesedett. A sztrájkolók botrányos dolgokra ragadtatják magukat. A husszállitó kocsikat felborogatták, lefoglalták, a husnak vasuton való szállitását lehetetlenné teszik. Hirlik, hogy legközelebb 70 ezer bányamunkás is sztrájkba fog állani, sőt tartanak tőle, hogy a vasuti munkásokat is sikerül erre rávenniök a sztrájkolóknak.

Perzsia fél.

Tiflisz, jul. 30. A Tiflisi Liszto jelentése szerint az angolok a mult hó első napjaiban kitüzték a brit lobogót a perzsa öbölben lévő és Perzsiához tartozó Abumusa és Taub szigeteken, melyeken a perzsa kormány gyöngyhalászattal évenként több milliót nyert. Mihelyt tudomást szerzett a birtokbavételről Ain-Ed-Daulch perzsa miniszterelnök, távirati utasitást adott az angol lobogó azonnal való eltávolitására. Ennek a parancsnak eleget is tettek. Az nap az uton lévő hadügyminisztert Teheránba való visszatértekor azonnal kihallgatáson fogadta. Hir szerint megbizták a miniszterelnököt, hogy vizsgálja meg a koradai kerületben lévő csapatok állását és számát. A perzsa kormány valószinüleg Szeisztannak az angoloktól való megszállásától tart.

Elhalasztott jubileum.

Kronstadt, julius 30. Kronstadt erősségének jubiláris ünnepségét bizonytalan időre elhalasztották.

Marokko.

Tanger, julius 30. A Kleber és Galilei nevü czirkálók, melyek Toulonból jövet, ma érkeztek ide, hir szerint, a franczia követ kérelmére rendeltettek ide a franczia érdekek megvédése végett. Hir szerint a Kleber csapatot szállit. Azt hiresztelik, hogy heves küzdelem volt a trónkövetelő és a császári csapatok között. Az hirlik, hogy Udsát megszállották.

REGÉNYCSARNOK.

A brixtoni rejtély.

— Bünügyi regény. —

Irta: A. C. D. (Angolból.) 30

Csak az aggaszt, hogy az ön s talán a mások szemében is, gyanunak látszhatik . . . Pedig ez őrültség, a jellem, egyenes természete, foglalkozása és egész multja ellene mond ennek a lehetetlen föltevésnek . . .

»Mindenesetre az lesz a legokosabb, — feleltem — ha nyiltan és őszintén elmond mindent, amit tud . . . Ha a fia ártatlan, amit hajlandó vagyok hinni, legyen nyugodt, semmi bántódása nem lesz s jellemén se esik folt . . . Erről kezeskedem.«

— Talán jobb lenne, Alice, ha te kimennél, — szólt az anya.

»S mikor a leány eltávozott, igy folytatta:

— Nem volt szándékom, uram, hogy mindezt elmondjam önnek, de mióta szegény leányom belekezdett, én sem állhatok meg a fél uton. Miután elhatároztam, hogy beszélni fogok, el is mondok mindent a legapróbb részletekig.

— Ez a legokosabb, amit tehet, — feleltem neki.

— Mr Drebber közel három hétig lakott nálam, — beszélte Charpentier asszony. — Titkárával mr Stangersonnal utazott a kontinensen, ugy hiszem, üzleti ügyekben. Podgyászos ládáikon rajta volt a »Koppenhága« bélyeg, amiből azt következtettem, hogy onnan jöttek Londonba. Stangerson nyugodt, tisztességtudó getleman volt, — de a gazdájáról, fájdalom! nem mondhatom ezt. Durva, neveletlen, szinte brutális férfi volt. Mindjárt megérkezésük estéjén leitta magát s általában egész nap ivott, ugy déli tizenkét óra után egyáltalán sohasem volt . . . A házbeli nőcselédekkel szemben a legsértőbb és arczátlanabb módon viselte magát. S ami még ennél is rosszabb volt, szemet vetett a leányomra, Alicera, s legtöbbször oly módon és hangon beszélt vele, hogy ezer szerencse, hogy ez az ártatlan gyerek-lány nem értette meg . . . Egy izben meg is ölelte; s ez a durvaság még a

titkárát is fölháborította, aki heves szemrehányásokat tett neki ezért.

— De miért türte el ezt a durvaságot? — kérdeztem Charpentier asszonytól. — Azt hiszem, hogy bármikor kitehette volna a szürét, ha a magaviselete nem tetszett önnek?

»Charpentier asszony mélyen elpirult erre a találó kérdésre és sóhajtva, akadozva felelt:

— Oh, bár még az nap fölmondtam volna neki, amely napon érkezett! . . . De a kisértés nagy volt. Mindegyik egy fontot fizetett naponkint: ez tizennégy font minden hétre . . . s épen most van a holt szezon. Özvegy vagyok, uram s Arthur fiam igen sokba került, mig a tengerész-akadémián tanult . . . Sajnáltam elveszteni ezt a jövedelmet . . . Es türtem is, ameddig lehetett, de végre én is megsokaltam és fölmondtam neki . . . Ez volt az oka, amiért távozott.

— Nos aztán? — kérdeztem.

— Megkönnyebbül a szivem, mikor láttam, hogy elmegy. A fiam most szabadságon van ugyan, de én egy szót se szóltam neki mindenről, mert tudom, hogy nagyon heves természetü és végtelenül szereti a hugát . . . Mikor becsuktam a kaput vendégeim mögött, óriási teher esett le a szivemről. Fájdalom, még egy óra se telt el s ujra csöngettek a kapun: — mr Drebber jött vissza. Nagyon izgatott volt s meglátszott rajta, hogy megint sokat ivott. Erőszakkal betört szobámba, ahol együtt üldögéltem leányommal s beszélt valamit össze-vissza, hogy lekésett a vonatról. Aztán Alicehez fordulva s ott fülem hallatára azt ajánlta neki, hogy szökjék meg vele. — »On már nagykoru, — mondta neki — és nincs törvény, mely ebben gátolhatná. Nekem sok pénzem van. Ne törődjék evvel a vén banyával, hanem jöjön velem; ugy fog élni, mint egy herczegnő.« . . . Szegény Alice ugy megrémült, hogy visszatántorodott, de a részeg ember megragadta a csuklóját és vonszolta magával az ajtó felé. En felsikoltottam s erre beszaladt Arthur, a fiam . . . Hogy mi történt azután, nem tudom. Hallottam a heves szóváltást és a dulakodás zaját, de nem mertem föltekinteni . . . Mikor végre fölemeltem a fejemet, Arthur a küszöbön állt, kezében a bot és nevetve mondta: »Nem hiszem, hogy az a bitang ficzkó még egyszer háborgatni meri önöket! Most utána megyek s megnézem, hogy elhordta-e az irháját . . .« Ezzel föltette a kalapját s leszaladt a lépcsőkön, ki az utczára. Másnap reggel az ujságokban olvastuk mr Drebber rejtélyes halálát.

»Ezt a vallomást — jegyezte meg Gregson — mr Charpentier nagyon akadozva, nyögve tette. Néha oly halkan beszélt, hogy valósággal alig értettem a szavát. — Mindamellett, amennyire lehetett, gyorsan jegyzőkönyvbe vettem a szavait, ugy hogy a vallomása megczáfolhatatlan.

(Folyt. köv.)

KOZGAZDASAG.

Eladó borkészletek bejelentése. A szegedi borvásárra vonatkozólag az utóbbi napokban is tömegesen kértek bejelentési ivet, s igy remélhetőleg a borvásáron való részvétel kiterjedt fog lenni. Erre való tekintettel a »Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesületé«-nek igazgatósága (Budapest, IX. Üllői-ut 25) jónak látta a bejelentés határidejét augusztus 7 ig meghosszabbitani. Felkérjük tehát mindazon szőlőbirtokosokat, kiknek eladó borkészletük van hogy már csak azért is, hogy a »M. Sz. O. E.-nek ezen nagyfontosságu kezdeményezése sikerrel járjon, hogy a borvásáron tömegesen vegyenek részt. Akik a borvásáron résztvenni óhajtanak, legyenek szivesek borbejelentésöket a fenti határidőig eszközölni mivel azon tul való jelentkezést el nem fogadhatunk.

Határidők.

Budapest, jul. 30.

Buzaáprilisra	7.38
Buza október	7.36
Tengeri	6.26
Rozs okt.	6.
Zab ápr.	5.90
Káposzta, repcze, aug.	11.90

Értéktőzsde.

Budapest, jul. 30.

Osztrák hitel	685,50
Magyar hitel	749.50
Allmvasut	694.—
Rimamurányi	488.—
Magyar jelzálog	585.25
Salgótarjáni	—.—
Wagon-kölcsön	—.—

Hivatalos árfolyamok.

budapesti áru- és értéktőzsdén 1904. jul. 30-án

Magyar aranyjáradék 4%	118.75
Magyar koronajáradék	97.15
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4%	89
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2½%	—.
Magyar keleti vasuti államkövény 1876-ból	97.75
Magyar földtehermentesitési kötvény 4%	98.50
Italmérési jog megváltási kötvény	—.—
Horváth szlavon földtehermentési kövényt	2.06
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcsön	1.62
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	98.75
Osztrák járadék papirban	99.75
Osztrák járadék papirban	118.50
Oszrák járadék aranyban	.99
Osztrák korona járadék	1.5350
Osztrák államsorsjegyek	160 5
Osztrák magyarban részvény	74.0
Magyar hiitelbankrészvény	68.6
Osztrák htelintézet részvény	632 50
Párisi vista	19.1
29 frankos arany (Napoleon'dor)	117.25
Németbirodalmi márka	239.90
Londoni vista	.95
20 márkás arany	23.44

A szerkesztésért felelős:
Dr. VUCSKICS GYULA.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apácza-utcza 3. szám

Művek folyóiratok, hirlapok, vonalzatok, gazdasági nyomtatványok, egyházi, községi és egyéb hivatalos nyomtatványok, körlevelek, levélboritékok.

Elvállal és készit: izléses kivitelben mindennemü nyomdai munkákat jutányos árak mellett. Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfejek, számlák, falragaszok, báli meghivók, tánczrendek, étlapok, naptárak, palaczkfeliratok, névjegyek, gyászlapok stb. a nyomdai szakba vágó nyomtatványok készitése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok raktára.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

Az Amerikai Aruház olcsó árakban utólérhetetlen.

Mindenkit kellemesen érint az a szépen összeválogatott nagy *rőfös-* és *rövidáru raktár*, ami az

„Amerikai Áruház"-ban van.

De különösen most *fehér* és *szines batisztokban, delainek, grenadin* és *paplanokban*; továbbá gyönyörü *tüll* és *valanse csipkékben* és hozzávalókban felülmulhatatlan a raktár.

Tisztelettel. 617

„Amerikai Áruház",

Nagyvárad,

Olaszi, Fő-utcza, «Bazár»-épület.

Vidéki szülők figyelmébe!

A nagyváradi középiskolai tanintézetek igazgatóságainak ellenőrzése alatt álló

Deák Otthon

(internatus)

Nagyváradon

a főgymnáziumot, főreált, felső kereskedelmi iskolát és polgári iskolát látogató növendékek számára.

A kor igényeinek megfelelő modern berendezés, egészséges ellátás, a családi otthont minden tekintetben pótló céltudatos bánásmód, gondos nevelés, szakszerü tanulmányi felügyelet. Mérsékelt dijazás.

Felvétel a nevelés alapossága és sikere érdekében csak korlátolt számban.

Részletes prospecktusokat kivánatra készséggel küld

FÜRST S.,

okl. pedagogus, intézettulajdonos.

Minden iránybani felviságositással készséggel szolgál: **Nagyváradon**

Sebő Imre, könyvkereskedő.

825. Telefonszám: 276,

Hajnal Ferencz

füszer-, festék-, bor-, ásványviz- és csemege-üzlete

NAGYVÁRAD, FŐ-UTCZA

Széchenyi-szállodával szemben.

Raffia, szőlőkötő fonal, ojtó-pamut, kékkő és kénpor.

Van szerencsém a t. cz. vevőközönség figyelmébe ajánlani dusan felszerelt mindennemü **festékáruimat**, u. m.

PADLÓ FESTÉKEK

Borostyánmáz	1 klg	dobozban	I-ső rendü	75	kr.
»	1 »	»	II-od »	65	»
Spirituszmáz	1 »	»	I-ső »	70	»
»	1 »	üvegben	I-ső »	85	»

OLAJ FESTÉKEK

Minden szinben 1 klg dob. I-ső rendü 32 kr.

Matt-, fényezett- és vasbutorok tisztitásához Bruniolinok, Spirituszlackok s Emaillackok,

valamint

Terpentin, Firnis, Copállak, Damárlack, Bőrlack, Vaslack

stb.

Pormentesitő olaj

1 klgr. ára 30 kr.

Helybeli megrendeléseket házhoz, vidéki megrendeléseket helybeli állomáshoz dijtalanul szállitok. Szives megbizás mellett vagyok

teljes tisztelettel

577 **HAJNAL FERENCZ.**

Előpataki gyógy- és borviz főraktára.

Uj vasüzlet.

Iparosok, kereskedők és gazdálkodók szives figyelmébe ajánljuk a mai kor igényeinek minden tekintben megfelelő dusan berendezett vaskereskedésünket.

Állandóan nagy raktár mindennemü *vas-* és *fémáruk, szerszámok, épületvasalások, öntött kályhák, takaréktüzhelyek, konyha felszerelések, zománczozott edények, gazdasági gépek* és *eszközök* stb., stb.

Fegyverek nagyválasztékban.

Schwartz és Ullmann

Nagyvárad Nagypiacztér,

(Ifj. Ullmann Izidor füszerkereskedése mellett

Schicht-szappan

„szarvas" vagy „kulcs"

jegygyel

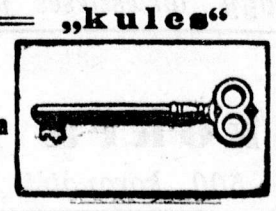

legjobb, legkiadósabb s ennélfogva legolcsóbb szappan. — Minden káros alkatrészektől mentes.

Mindenütt kapható!

!! Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht" névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva. !!

9327/1904. sz.

Pályázati hirdetmény.

A bihardiószegi m. kir. vinczellér-iskolánál Nagyvárad város közönsége által alapittatott ösztöndijas helyek közül az 1904/5—1905/6. tanévre egy hely üresedésbe jött.

Felhivom ennélfogva mindazokat, akik ezen alapitványi helyet elnyerni óhajtják, miszerint

1. a 16-ik életév betöltését igazoló keresztlevéllel;

2. legalább az elemi iskola 4 osztályának jó sikerrel történt bevégzését igazoló iskolai bizonyitványnyal;

3. ép, erős, egészséges, a gyakorlati munkához alkalmas testalkatot és a himló védoltást tanusitó orvosi bizonyitványnyal;

4. erkölcsi bizonyitványnyal;

5. a tanuló, illetve pályázó szüleinek vagy gyámjának beleegyezése s aziránti kötelező nyilatkozatával, hogy a tanuló az intézetet évközben nem hagyja el, s végül

6. szegénységi bizonyitványnyal felszerelt pályázati kérvényüket *f. évi augusztus hó 15-ig* hozzám annyival is inkább adják be, mivel a későbben érkező pályázati kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

Megjegyzem, hogy a tanuló, illetve pályázó fehér és egyéb ruházattal a belépés előtt magát ellátni köteles.

Ezen ingyenes hely betöltésénél a nagyváradi illetőségüek, a magasabb előképzettségüek, pl. katona kötelezettségüknek eleget tett altisztek, különösen a szőlőmüvesek, kertészek vagy kádárok fiai előnyben részesülnek.

A közelebbi felvételi feltételek a polgármesteri hivatalnál a hivatalos órák alatt megtudhatók.

Nagyvárad, 1904. julius hó 23-án.

Bordé Ferencz,
polgármester helyettes.

Egy-két középiskolát végzett fiu

tanulónak

felvétetik a

Szt. László nyomdában.

A

„Központi Takarékpénztár" részvénytársaság

Nagyvárad, Olaszi

Szinház- és Szilágyi-Dezső-utcza sarkán Adorján Emil ház

Törlesztéses

jelzálogkölcsönöket nyujt

10, 15, 20, 25, 30, 35, 40 és 50 évi visszafizetésre.

A kölcsönöket a legolcsóbb kamatláb mellett folyósitjuk és a legrövidebb idő alatt bonyolitjuk le.

A törlesztéses kölcsönöket záloglevél alapján nyujtjuk, azonban a záloglevéleket teljes névértékben számoljuk el, azaz a kölcsön teljes összegben fizettetik ki.

Drága kamatozásu kölcsönök helyett olcsóbb kamatozásu kölcsönöket bélyeg és illeték mentesen nyujtunk.

Kölcsönöknél hiteles telekkönyvi kivonat, hiteles telekkönyvi birtokiv, esetleg községi becsü bizonyitvány beküldése elegendő.

A „Központi Takarékpénztár" részvénytársaság.

Lakás.

1. *3 utczai szoba parquettel, 1 udvari szoba, előszoba, fürdőszoba, cselédszoba, kamara, mosókonyha, pincze;*

2. *3 utczai szoba, előszoba, fürdőszoba, konyha, kamara, cselédszoba, mosókonyha, pincze;*

Kórház-utcza, 11. számu ujonnan épülő házban nov. 1-re kiadó.

Értekezhetni

880 **Özv. Waldmann Lajosnénál,**
Fő-utcza 14.

Hirdetmény.

A

„Nagyváradi Hitelbank Részvénytársaság"
(Kossuth Lajos-utcza 10. sz.)

elfogad betéteket könyvecskékre és folyó számlára:

6 hóig elhelyezett összeg után **5%-os** kamatot fizet.

Előnyös feltételek mellett leszámito váltókat.

Jelzálogokra kölcsönöket nyujt.

Értékpapirok, ékszerek és terményekre előleget ad.

Nagyvárad, 1904. május hó.

897 **Az igazgatóság.**

Napernyők és butorszövetek tisztittatnak

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy évek óta fennálló

vegyészeti ruhatisztitó intézetemet

jelenleg a

Teleky-utcza 418/26. sz. alatt

vezetem.

Gőzgépekkel berendezett tisztitó intézetemben minden e szakmába vágó munka saját felügyeletem alatt tisztitódik, mivel főtörekvésem, hogy a közönség megelégedéssét és pártfogását minden tekintetben kiérdemeljem.

Tisztitok: mindennemü férfi és női felsőruhát, akármilyen diszes toiletteket *jótállás mellett a legrövidebb idő alatt a legjutányosabb árban.*

Selyemruhák, cretonok, zephirek és batiszlok minden szinben tisztitás után mint csaknem ujjak kerülnek ki műhelyemből.

Egy öltöny vasalás 1 korona.

A közönség pártfogását kéri teljes tisztelettel:

817 **STEINER M.,**
vegyi ruha-tisztitó,
Nagy-Teleky-utcza 418/26.

Kesztyük és nyakkendők tisztittatnak

Gazdasági czikkek u. m:

uj zsàkok és vizhatlan ponyvàk

kölcsönre és eladásra, 786

kenderkötelek, mely czikkek saját gyáramban a legjobb minőségü anyagból készittetnek, s bármely nagy mennyiségü rendelés is pár óra alatt készithető, továbbá **gazdasági gépzsirok, olajok, kenőcsök, gépszijak** ár tekintetében a legolcsóbban szerezhetők be

Helfy József

Biharvármegye legrégibb zsák- és ponyvakölcsönző-intézetében
Nagyvárad, Zöldfa-utcza.

Fehér Jenő

uri és ***női czipész***

Nagyvárad, Fő-utczán lévő Rimanóczy-házban (Fábry-testvérek üzlete mellett).

Van szerencsém a n. é. közönség és a főt. papságnak szives tudomására hozni, hogy egy, a mai kor igényeinek megfelelő

czipész-üzletet

nyitottam. Mint ajánló körülményt, bátorkodom felemliteni, hogy a nagyváradi szakirányu ipariskola czipőszabászati rajzelőadója, illetve szaktanitója vagyok továbbá a szakmánál eltöltött sok éven keresztül a külföldön, valamint hazánk nagyobb városaiban mint főszabász, munkavezető s hasonló minőségben a nagyváradi czipőgyárban is hat évig sikerrel működvén magas szinvonalon álló szakképzettségem folytán képes vagyok a legkényesebb igényeket is kielégiteni s minden vállalatot a legnagyobb szakértelemmel és müizléssel végzek.

Versenyárak

A főtisztelendő papság és a n. é. közönség támogatását kérve, vagyok tisztelettel

Fehér Jenő,
czipész mester.

A Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság Nagyváradon.

Részvénytőkéje teljesen befizetett félmillió kor.

Betéteket elfogad előnyös feltételek mellett könyvecskékre vagy folyószámlára.

Leszámitol magàn- és üzleti-váltókat a legmérsékeltebb kamatláb alkalmazása mellett.

Előleget nyujt értékpapirokra *zálogkölcsön* vagy *folyó számla alakjában.*

Vesz és elad tőzsdén jegyzett értékpapirokat és bevált értékpapir szelvényeket és sorsolt értékeket.

Kézi zálogosztályában (Kossuth Lajos-utcza 4 sz. földszint) pénz előleget nyujt *arany és ezüst tárgyakra* valamint *mindennemü ingóságokra* a törvény által megszabott kamat mellett

Rövid vagy hosszabb lejáratu közönséges vagy törlesztéses jelzálog kölcsönöket nyujt

ház és földbirtokokra

esetleg drága kamatozásu kölcsönöket konvertál 500 koronától kezdve 10—50 évi visszafizetésre a legolcsóbb kamat és tőketörlesztési hányad mellett, gyors lebonyolitással.

881

A székelyföldi ásványvizek páratlanja

„Rèpáti"

a legjelesebb égvényes gyógy-savanyuviz

mely kiválóan szerencsés vegyi összetétele, rendkivüdús, főleg kötött szénsav-tartalma és kellemes iz folytán ritkitja párját a kontinensen.

Elsőrangu gyógyital emé sztési-zeleti nehézegségeknél, vese-, gyomorbél bajokban, gyuladásos hólyag, köszvényes bántalmak és vérszegénység ellen stb

Főuri kedvencz ital,

határozottan a legkedvesebb pezsgőborviz!

Mint a belszervezet betegségei ellen legkellemesebb és leghatásosabb s egyszersmind legolcsóbb gyógyitó szert, ugy is, mint páratlan élvezeti italt, a »Répáti ásványviz«-et minden czéltudatos, elfogulatlan ivónak rendes használatra lelkiismerettel ajánlhatjuk.

A »Répáti viz« minden jobb füszerkereskedésben és
788. vendéglőben kapható.

A Budapesten székelő

Hazai Leszámitoló- és Takarék-Szövetkezet

előnyös feltételek mellett folyósit ¼ évenként, 2½ vagy 5 év alatt, avagy 60 és 120 havi részletekben törleszthető annuitásos

Személyhitelt

állami, közigazgatási és magánhivatalnokoknak valamint katonatiszteknek, kereskedőknek és iparosoknak; továbbá

Tárczahitelkölcsönöket

nyujt kereskedőknek; ugyszintén

Jelzáloghitelkölcsönöket

10 évtől 65 évig terjedhető visszafizetésre bármely összeg erejéig engedélyez egy elsőrangu hazai pénzintézet utján a legkedvezőbb feltételek mellett.

Bővebb felvilágositással készséggel szolgál és az érdeklődőket személyesen is felkeresi nagyváradi, vezérképviselőnk **Horváth Sándor** Iroda: *Szent János utcza 10.* Városi és megyei telefon: 376. sz. 772.

Magyar műbutorgyár

részvénytársaság.

Ezelőtt REISZ és PORJESZ.

Május elsejétől fogva

Szent László-tér, a holdas templom mellett.

Saját készitésü elegáns asztalos és kárpitos

BUTOROK

modern stylben, gazdag választékban, gyári árban.

Szolid, szabott árak!

Sz. KOCSIS JÁNOS

férfi-szabó üzlete

NAGYVÁRAD, Szent László-tér. a „Sas“ kávéház mellett

Az idény előre haladottsága miatt, a *hazai*, *angol* és *franczia*, **tavaszi és nyári** *szöveteimből* bámulatos olcsó árakért készitek a legujabb divatu **uri ruhákat.**

Tisztelettel

Sz. Kocsis János, katonai és polgári szabó

606

Brébi „Olga“-gyógyforrás.

Hazánk legjelesebb természetes gyógy kénes-sós-ásványvize.

Gyógyczélokra használva megbecsülhetetlen u. m: *gyomorbajoknál., arany-eres bántalmaknál-, máj- és méh-bajoknál, czuznál, köszvénynél, csont-hártya- és csontbántalmaknál, nemi gyengeségnél s valamennyi nemi-bajoknál a leggyorsabb gyógyulást eredményezi.*

Borral vegyitve a *legkellemesebb* és *legélvezetesebb üditő ital*, kapható minden *jobb füszer kereskedésben* és *valamennyi* előkelőbb *vendéglőben.*

Főraktár: **FRIEDL és JŐRÖS** *czégnél Szt.-László-tér.*

Kapható: **Hajnal Ferencz** Fő-utcza és **Petrovay Sándor** Sztaroveszky-utczai füszer-kereskedéseiben. *Vendéglőkben*: **Szauer** és **Dolgos** »BAZAR«-, **Schüch József** »SZÉCHÉNYI«-, **Czeglédy Sándor** Teleky-utcza, **Karger Sándor** »HEGYALJAI«-, **Leitner Ferencz** »KÉKMACSKA«-, **Fülöp Katalin** »KISPIPA«-, **Karner Gyula** »RIMANÓCZY«-, **Szabó Gyula** Körös-utcza és **Kecskeméty István** Lukács-György-utcza

Előre haladt idény miatt

az összes nyári szép válogatott **rőfös és női divat-árukat**

nagyon olcsón elárusitjuk.

Maradékok:

500 méter maradék voil finom . . 19 kr.	500 méter maradék áttört batiszt 13 kr.
500 méter maradék franczia batiszt 21 kr.	500 méter maradék atlasz szaten 22 kr.
500 méter maradék ruha vászon 25 kr.	5000 méter maradék hazai delin 28 kr.

5000 méter maradék franczia delin 37 kr.

Csipke maradékok 1 kr.-tól feljebb.

Kovács L. és Társánál

Nagyvárad, Zöldfa-utcza elején.

:U áru házunk Zöldfa-utcza elején.

Uj áruházunk Zöldfa-utcza elején.

593

UZLET-ÁTHELYEZÉS!

HOFFER BERTALAN

paplangyártási telepét **Fő-utcza, Bazár-épületből**

Szilágyi Dezső u. dr. Adorján-ház

szouterrain helyiségébe helyezte át, miről a nagyérdemü vevőközönséget értesiti és további szives látogatását kéri.

Kész paplanok dús választékban.

Ugyanott varróleányok folytonosan felvétetnek.

686.

KALENDA JÁNOS

varrógép- és kerékpár-raktára

Nagyváradon, Szent László-tér,

holdas templom mellett.

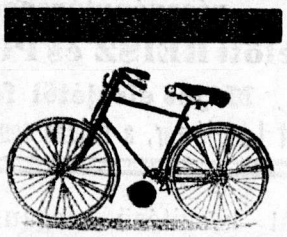

A legujabb **Puch és Helical kerékpárok**

és kerékpár alkatrészek megérkeztek.

Kerékpárok és varrógépek **javitása** jutányosan eszközöltetik.

Mindennemü varrógépek és varrógép alkatrészek nagy raktára.

Uj! Szenzácziós! Uj!

KARDOS LIPÓT

szerencsebazárja Nagyvárad, Szt.-László-tér 1. sz.

T. helybeli és fürdő közönség figyelmébe!

Van szerencsém a t. fürdő közönség szives tudomására hozni, ***Nagyváradon Szt. László-téren*** egy a mai kor igényeinek megfelelő

Szerencse Bazárt

rendeztem be, hol óriási raktárt tartok: *játék-, diszmű-, ajándék-tárgyak, mindenféle szobadiszek-, női- és férfi fehérnemüek, ujszülött gyermekeknek kelengyék, nyakkendők, sétabotok, nap- és esőernyők, férfi torna övek és ingek, úszónadrágok, torna és komót czipők, női és férfi harisnyák*, továbbá férfi és gyermek sapkák, fürdő kalapok, nagy raktár: Solingeni zsebkésekből. Tajték áruk, szivar és pénztárczák nagy választéka, férfi szalmakalapok, mosó kötények, disz és fekete női kötények, utazó táskák, gummi különlegességek, pipere czikkek. **És baba javitást elvállalok.**

A midőn a legfigyelmesebb kiszolgálásról, szolid olcsó árakról előre is biztositom, becses látogatását kérve vagyok kiváló tisztelettel

Kardos Lipót, szerencse bazárja

Szent.-László-tér, (Kiss Károly mellett.)

Gyermek fekvő- és ülőkocsik. Utazó kosarak és láda kofferek.

Nyomatott a Szent László-nyomdában Nagyváradon.